

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

0033 Oslo

Henriette Nesheim

Høringsuttalelse om rapport fra Ekspertutvalget om drift av kraftsystemet: "Flere og riktigere priser - et mer effektivt kraftsystem"

Viser til høringsbrev fra OED datert 17.12.2010 vedrørende ovennevnte. I det etterfølgende gjengis Energi Norges hovedpoenger. Vi viser for øvrig til vedlagte rapport utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av Energi Norge.

Ekspertutvalget gir i sin rapport en god oversikt over hvordan kraftsystemet og markedet fungerer. Energi Norge har imidlertid flere kommentarer til utvalgets forslag til forbedringer. Energi Norge har presentert sine synspunkter gjennom deltakelse i utvalgets referansegruppe, uten at vi kan se at disse syn fremkommer eller diskuteres i rapporten. Våre kommentarer gjelder i hovedsak hensynet til aktørenes situasjon og de praktiske sidene ved håndtering av markedene og produksjonsanleggene, noe som så langt ikke er trukket inn i diskusjonen (se vedlegg).

Energi Norge støtter vurderingen om at markedet i hovedsak fungerer bra; vi måtte forvente høye priser og store prisforskjeller med en så svekket kraftbalanse og svak overføringskapasitet som vi hadde sist vinter. De ekstremt sterke prisutslagene i Midt-Norge og Nord-Norge skyldtes imidlertid en prissmitte fra Sverige som i hovedsak skyldtes svakheter i markedsorganiseringen i Sverige. De varslede endringene fra november 2011, med oppdeling i fire anmeldingsområder og ny praksis for setting av overføringskapasiteter, vil være et viktig steg i riktig retning.

Energi Norge kan ikke støtte utvalgets forslag om en enda mer oppdelt og dynamisk prissetting på kraft i Norge. Prisforskjeller og prisvariasjoner kan både skyldes svakheter i markedsorganiseringen og mangel på kapasitet i systemet. Forskjellene og variasjonene i kraftpris utgjør imidlertid en betydelig ulempe, både for produsenter og forbrukere. Det langsiktige målet må derfor være det motsatte: Skape grunnlag for mest mulig stabile og enhetlige priser gjennom forbedringer i markedsorganiseringen og investeringer i nett og produksjon så langt som dette er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Forbruksfleksibilitet er en av nøklene til mer stabile kraftpriser. Ukoordinerte forbruksreduksjoner etter at prisene er fastsatt har slik utvalget påpeker liten verdi, og fleksibiliteten må inn i anmeldingene til døgnetmarkedet eller i andre markeder. Kraftintensiv industri har allerede gitt viktige bidrag og kan trolig bidra med betydelig mer i fremtiden. Det ligger også et stort potensial i å videreutvikle markeder og aktørsystemer som trekker inn fleksibilitet fra andre grupper av forbrukere. I motsetning til utvalget tror Energi Norge ikke at en slik utvikling er avhengig av et mer oppdelt marked eller stadig tilbakevendende "kraftkriser" med ekstremt høye priser. Mobilisering av forbruksfleksibilitet fra nye grupper krever imidlertid systematiske og koordinerte utviklingstiltak fra myndighetene, systemoperatørene, NordPool

Spot, kraftleverandørene og systemleverandørene. Videre vil det være formålstjenlig med et tettere samarbeid mellom Statnett, Nordpool, aktører og leverandører av IT-løsninger for å utvikle gode standarder. Gjennom økt standardisering kan det legges til rette for at nye handelsløsninger lettere kan integreres i eksisterende verktøy for beslutningsstøtte og oppfølging av aktørenes forpliktelser. Dette vil senke terskelen for å delta i nye markedsløsninger for mange aktører.

Kapasiteten i kraftnettet bør utnyttes bedre. Selv om det blir lettere å balansere markedet når en kan reservere nettkapasitet mellom områder, må en også ta i betraktning at en liten økning i kapasiteten som frigjøres til handel i mange tilfeller kunne gi en betydelig utjevning av prisene. Beregningsmetodikken for tilgjengelig kapasitet bør forbedres og integreres med prisalgoritmen i døgnetmarkedet. Dessuten bør markedsaktørene få bedre innsyn i hvilken kapasitet som reserveres til balansering og tas med på råd om hvordan det bør gjøres. En større del av kapasiteten bør frigjøres til handel; hvis det så viser seg etter stenging av døgnetmarkedet at planlagt flyt truer systemsikkerheten, kan den faktiske flyten justeres ved motkjøp. Når det gjelder kapasitet over landegrensene, vil denne typen avveining kreve utvidet regelharmonisering og samarbeid mellom de aktuelle land.

Et viktig argument mot utvalgets forslag om flere prisområder er at det vil øke forskjellene mellom organiseringen i Norge og våre naboland og svekke effektiviteten i krafthandelen over grensene. Vi trenger harmonisering mot den europeiske modellen, ikke det motsatte.

Utvalget synes å overse en viktig svakhet ved prisområder med små markedsvolumer: Prisdannelsen er følsom, og selv små enkelttiltak vil kunne påvirke prisene på en måte som gjør disse tiltakene ulønnsomme. Dette svekker prissignalenes gjennomslag i styringen av produksjon og forbruk:

- Kortvarige prisforskjeller mellom områder påvirker ikke langsiktige valg. Lokalisering av produksjon og forbruk påvirkes bare hvis det er antatt stabile prisforskjeller mellom antatt stabile områder.
- Selv mindre aktører må anta at deres bud kan påvirke markedsprisen til deres ugunst. Dette skaper spillsituasjoner, uoptimale bud, uoptimale priser og dermed forstyrrelser i den kortsiktige tilpasningen, både for forbrukere og for produsenter.

Energi Norges medlemmer har erfaring for at oppdeling av prisområder reduserer likviditeten i de finansielle markedene og gjør det vanskeligere å prissikre produksjon og forbruk. Presisjonen i forwardprisene blir også dårligere, noe som svekker kvaliteten av vannverdiene og vannhusholdningen. Vi er uenige med utvalgets påstand om at dette ikke har noen vesentlig betydning og etterlyser en grundig dokumentasjon av dette forholdet.

Energi Norge stiller spørsmål ved dagens bruk av midlertidige prisområder for å løse problemer med lokal energiknapphet. Hensikten med tiltaket er å øke prisene i underskuddsområdet, dempe forbruket og spare magasin vann slik at importkapasiteten utnyttes fullt ut. Virkningen er imidlertid usikker: Underskuddsområder har ofte begrenset magasinkapasitet. Dessuten vil ikke prisene øke på kort sikt uten at prisforventingene øker hos vannkraftprodusentene.

Systemansvarsforskriften angir prisområder som det viktigste tiltaket for håndtering av energiknapphet, samtidig som den økonomiske reguleringen gir Statnett bedriftsøkonomiske incentiver til å redusere motkjøpskostnadene. I en prisområdemodell har systemoperatøren inntekter mens aktørene har store kostnader gjennom kraftporteføljen og til omlegging og drift av beslutningsstøtteverktøy. Energi Norge frykter at denne asymmetrien gir samfunnsøkonomisk gale beslutninger, og ber derfor om at dagens forskrifter på området vurderes endret med sikte på å fjerne ordningen.

Energi Norge har følgende alternativ til utvalgets forslag om inndeling i flere prisområder:

- Inndelingen i anmeldingsområder bør fra 2012 være fastsatt etter felles prinsipper i hele det nordiske systemet. En viss økning i antall anmeldingsområder, først og fremst utenom Norge, kan gi bedre muligheter for å fastsette kapasiteter mellom områdene bedre.
- Antall prisområder, dvs. områder som alltid skal ha felles pris, reduseres ved at de omfatter flere anmeldingsområder, også på tvers av landegrensene. Reduksjon av antall prisområder i Norge er nødvendig for å sikre tilstrekkelig likviditet i den finansielle handelen for alle deler av markedet.

- Ved endringer i prisområdene må aktørene varsles i god tid og samtidig gis tilstrekkelig informasjon til nødvendig omlegging av modellverktøy. Midlertidig energiknapphet bør fortrinnsvis håndteres gjennom motkjøp i kombinasjon med andre markedsmessige tiltak, for eksempel kjøp av tilbudsgarantier i døgnet markedet fra forbrukere og fra kraftprodusenter som har mulighet til å lagre vann. Dette ville gi en sikrere virkning på forsyningen gjennom redusert forbruk, økt import til området og økt magasinering.

Økt bruk av reservekraft i døgnet markedet slik utvalget foreslår, vil være kostbart for forbrukerne, og en bør derfor helst bruke forbruksfleksibilitet til å sikre klareringen i døgnet markedet. Eksistensen av reservekraftverk svekker dessuten incentivene til å finne andre løsninger, og systemoperatørene blir lett involvert i kraftproduksjon på en måte som er egnet til å så tvil om deres upartiskhet. Det er derfor viktig at systemoperatørene ikke har egne økonomiske insentiver til å starte opp reservekraftverk og at inntektene fra slik kjøring tilfaller brukerne av sentralnettet. Reservekraft bør bare brukes som en siste utvei for å redusere sannsynligheten for rasjonering og bør avvikles straks det er sikret tilstrekkelig kapasitet i nett og/eller kraftproduksjon. I dag håndteres reservekraften ulikt i Norden, og det er behov for en harmonisering.

Vi stiller gjerne opp for en nærmere utdyping av de ovennevnte innspill og den vedlagte rapporten.

Vennlig hilsen
Energi Norge

Einar Westre
Direktør nett og marked
ew@energinorge.no

Hans Olav Ween
Nærings politisk rådgiver - kraftsystem
how@energinorge.no